

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

AZƏRBAYCAN VƏ İNGİLİS DİLLƏRİNİN FONETİK, LEKSİK VƏ QRAMMATİK
XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN MÜQAYİSƏLİ TƏHLİLİ

ADPU, Xarici Dillər Mərkəzi

baş müəllim Mahmudova Mehriban Akif qızı

e-mail:mahmudova.mehriban@list.ru

tel:0506760012

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan və ingilis dillərinin fonetik, leksik və qrammatik xüsusiyyətləri müqayisəli şəkildə təhlil olunmuşdur. Fonetik səviyyədə sait və samit sistemlərinin fərqləri, leksik planda sözlərin mənşə müxtəlifliyi və beynəlmiləl sözlərin rolu, qrammatik səviyyədə isə hallanma, zaman sistemi və söz düzümü kimi məsələlər araşdırılmışdır. Təhlil göstərir ki, hər iki dil özünəməxsus xüsusiyyətlərə malik olmaqla yanaşı, qloballaşma nəticəsində müəyyən oxşarlıqlar da qazanmışdır.

Açar sözlər: Azərbaycan dili, ingilis dili, fonetika, leksika, qrammatika, müqayisəli təhlil.

COMPARATIVE ANALYSIS OF PHONETIC, LEXICAL AND GRAMMATICAL
FEATURES OF AZERBAIJANI AND ENGLISH LANGUAGES

Summary

The article analyzes the phonetic, lexical and grammatical features of the Azerbaijani and English languages in a comparative manner. At the phonetic level, the differences in vowel and consonant systems, the diversity of word origins and the role of international words in the lexical plan are examined, and at the grammatical level, issues such as case, tense system and word order are examined. The analysis shows that both languages, in addition to having their own unique features, have also gained certain similarities as a result of globalization.

Keywords: Azerbaijani language, English language, phonetics, lexis, grammar, comparative analysis

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФОНЕТИЧЕСКИХ, ЛЕКСИЧЕСКИХ И
ГРАММАТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО И АНГЛИЙСКОГО
ЯЗЫКОВ

Резюме

В статье анализируются фонетические, лексические и грамматические особенности азербайджанского и английского языков в сопоставительном плане. На фонетическом уровне рассматриваются различия в системе гласных и согласных, разнообразие происхождения слов и роль интернациональных слов в лексическом плане, а на грамматическом уровне – такие вопросы, как падеж, время глагола и порядок слов. Анализ показывает, что оба языка, помимо своих уникальных особенностей, приобрели и определённые сходства в результате глобализации.

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

Ключевые слова: азербайджанский язык, английский язык, фонетика, лексика, грамматика, сопоставительный анализ

Dünya dilləri arasında müqayisəli təhlillər aparmaq həm dilçilik elminin inkişafı, həm də dil tədrisi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan və ingilis dilləri mənsub olduqları dil ailəsinə görə fərqli sistemlərə əsaslanırlar da, onların fonetik, leksik və qrammatik səviyyələrdə oxşar və fərqli cəhətləri dil öyrənmələr üçün maraqlı tədqiqat obyektidir. Azərbaycan dili türk dilləri qrupuna, ingilis dili isə german dilləri qrupuna daxildir. Bu mənsubiyyət onların fonetik quruluşunda, söz ehtiyatında və qrammatik sistemində mühüm fərqləri müəyyənləşdirir.

Fonetika hər bir dilin ən mühüm səviyyələrindən biri olub, səs sisteminin öyrənilməsi ilə bağlıdır.

Saitlər sistemi: Azərbaycan dilində 9 sait mövcuddur (a, ə, e, i, ı, o, ö, u, ü). İngilis dilində isə saitlərin sayı 20-yə yaxındır və onlar qısa, uzun və diftonqlara bölünür. Məsələn, ship [ʃɪp] və sheep [ʃi:p] sözlərində sait uzunluğu mənanı fərqləndirir. Azərbaycan dilində isə saitlərin uzunluğu mənanı dəyişmir.

Samitlər sistemi: Azərbaycan dilində 23 samit, ingilis dilində isə 24 samit fonem mövcuddur. İngilis dilində Azərbaycan dilində rast gəlinməyən [θ], [ð], [ʒ] səsləri mövcuddur. Əksinə, Azərbaycan dilindəki [x], [q], [ʔ] kimi səslərin ingilis dilində qarşılığı yoxdur.

Ahəng qanunu: Azərbaycan dilində sözlərin tələffüzündə ahəng qanunu (saitlərin uyğunluğu) əsas rol oynayır. İngilis dilində isə belə bir qanun yoxdur.

Leksika hər iki dildə tarixi inkişaf, mədəniyyətlərəarası əlaqələr və qloballaşma nəticəsində zənginləşmişdir.

Mənşə fərqi: Azərbaycan dilində sözlərin əsas bazası türk mənşəlidir, lakin ərəb, fars və rus dillərindən alınmalar da çoxdur. İngilis dili isə əsasən german mənşəli sözlərə malikdir, lakin fransız, latın və yunan dillərindən çoxlu sayda alınmalar mövcuddur.

Beynəlmiləl sözlər: Hər iki dildə beynəlmiləl terminlər geniş istifadə olunur: telefon, internet, universitet, bank.

Sinonim və çoxmənalılıq: İngilis dilində sinonimlərin zənginliyi (məsələn, big, large, huge, enormous) nitqdə ifadə imkanlarını artırır. Azərbaycan dilində də sinonimlik mövcuddur, lakin ingilis dili ilə müqayisədə daha məhdud sahədədir.

Azərbaycan və ingilis dilləri qrammatik quruluş baxımından bir-birindən əsaslı surətdə fərqlənir.

Söz düzümü: Hər iki dildə əsas söz sırası SVO (Mübtəda–Xəbər–Tamamlıq) olsa da, Azərbaycan dilində sərbəst söz düzümü mümkündür: Mən kitab oxudum / Kitabı mən oxudum. İngilis dilində isə söz sırası sabitdir: I read a book.

İsmin halları: Azərbaycan dilində 6 hal mövcuddur: yalın, yönlük, təsirlik, yiyəlik, çıxışlıq, yerlik.

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

İngilis dilində isə hallanma yoxdur, yalnız əvəzlilərdə subyekt və obyekt formaları müşahidə olunur (he–him, they–them).

Zaman sistemi: İngilis dilində 12-dən çox zaman forması mövcuddur (Present Simple, Present Continuous, Present Perfect və s.). Azərbaycan dilində isə zaman kateqoriyası sadədir: keçmiş, indiki və gələcək zaman.

Qrammatik şəkilçilər və köməkçi sözlər: Azərbaycan dili agglutinativ dildir, yəni qrammatik mənalar şəkilçilər vasitəsilə ifadə olunur (evlərimizdən). İngilis dili isə analitik quruluşludur, yəni şəkilçilərlə yanaşı, çoxlu köməkçi sözlərdən istifadə olunur (from our houses).

Ədəbiyyat

- Əsgərov, A. (2015). Müqayisəli dilçilik. Bakı: Elm və Təhsil.
- Crystal, D. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Əliyev, N. (2018). Azərbaycan dilinin fonetikasını və qrammatikasını. Bakı: Şərq-Qərb.
- Yule, G. (2020). The Study of Language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vəliyev, R. (2016). Azərbaycan dili və dünya dilləri: müqayisəli aspekt. Bakı: Təhsil.